

KİTABINI ARATMAYAN BİR ROMAN UYARLAMASI

Martin Eden

Ekim Nehir*

“ Jack London: “Martin Eden için neden biraz üzölmeyeyim ki? Martin Eden bendim. Fakat Martin Eden bir bireyci idi bense bir sosyalist. İşte bu yüzden ben yaşamaya devam ediyorum ve bu yüzden Martin Eden öldü.”

Dünya edebiyatının en tanınmış yazarlarından Jack London'un aynı adlı kült romanından sinemaya uyarlanan Martin Eden İstanbul online Film Festivali'nde de gösterilmiş ve büyük ilgi görmüştü. 76. Venedik Film Festivali'nde prömiyerini yapan film 44. Toronto Film Festivali'nde de gösterildi. Venedik Film Festivalinde başrol oyuncusu Luca Marinelli en iyi erkek oyuncu ödölünü alırken, Toronto'da Platform Ödölü'ne layık görüldü. Filmin yönetmenliğini, çektiği belgesellerle birçok uluslararası festivale katılan, 2015 yılında ilk uzun metrajı Lost and Beautiful - Bella e Perduta'yı çeken İtalyan yönetmen

*Dr., Hekim Sözü Dergisi Yayın Kurulu Üyesi

Pietro Marcello yapıyor.

Martin Eden, Jack London'ın hayatından izler taşıması nedeniyle yarı otobi-yografik bir roman olarak kabul edilir. Film genel olarak kitabın ana çatışma-sına sadık kalıyor. Genç ve zeki bir gemi işçisi olan Martin Eden'in çok daha üst sınıftan, zengin, entelektüel Morse ailesinin kızı Ruth ile tanış-masından sonra yaşadığı dönüşüm temel izleği oluşturuyor. Ruth'a olan aşkı zengin ailenin Martin'in aradaki kültürel farkı kapatması ve ideal bir iş edinmesi baskısına boyun eğme-sine neden olur. 4 saat uykuyu bile fazla gördüğü çılgınca bir okuma ve öğrenme sürecine girer. Tüm fiziksel ve ruhsal enerjisini, mevcut olanakları- nı seferber ettiği bu kendini geliştirme

sürecinde içindeki yazma arzusunu keşfeder. Bu arzu Ruth'la ortak bir gelecek kurabilmek için gerekli zengin-liğe ulaşma arzusu ile iç içe geçmiştir. Sefalet koşullarında yazdıklarının kabul görmemesine ve birçok kez red-dedilmesine karşın nihayet bir kitabı kabul görür. Kitap basılır ve Martin büyük bir başarı, ün ve para kazanır. Fakat bu durum onu ciddi bir iç sor-gulamaya iter; “ben bunları daha önce de yazdım ve defalarca geri çevrildi, neden şimdi bu kadar değer görüyor?” Bu sorgulama, içinde yer almak için bunca çaba gösterdiği, hayranlık duyduğu burjuva sınıfına dönük bir eleştiriye dönüşür. Bu sınıfın insanları bugüne kadar düşündüğünün aksine sıg, basit ve yüzeyseldir.

Martin, öğrenme sürecinde okuduğu kitaplar içinde en çok Herbert Spencer'in Neo-Darwinist fikirlerinden etkilenir. Spencer'in zayıf olanın güçlü karşısında her zaman kaybettiği, her zaman güçlü olanın hayatta kaldığı ve bunu doğal evrim olarak nitelendirdiği görüşünden yola çıkarak Nietzsche'nin bireyciliğine ulaşır ve bu görüşü benimser. Bireyselliği göz ardı etmesinin yeni patronlar doğuracağını söyleyerek Sosyalizmi eleştirir. İşçi eylemleri ve grevlerle sınıf hareketinin yükseldiği, Sosyalizmin insanları o derin yoksulluktan ve sefaletten kurtaracak bir umut kapısı olduğu bu dönemde Martin Sosyalizmle de temas eder, üzerine düşünür fakat bilinçli bir şekilde bireyciliği tercih eder.

Yönetmen filmde kitabın sonunda ölen Martin Eden'i öldürmüyor, denize gönderiyor. Film küçük farklılıklar dışında kitabın ana izliğine ve temel tartışmalarına sadık kalıyor. Uzun diyaloglarla örülü kitabı 2 saatlik bir filme 'sığdırmak' için zaruri olan kırpımlar dışında hikaye ve akış korunuyor. Roman uyarlamalarının en büyük handikapı olan 'kitabı daha iyiymi' eleştirisini bu film için dile getirmek pek mümkün değil. Yönetmen kitaptaki bazı karakterlerin ismini değiştirmiş. Örneğin Ruth Morse, Elena Orsini olmuş. Ayrıca kitaptaki Martin Eden İtalyan değil filmdeki gibi. Yönetmenin romanı filme aktarırken yaptığı en belirgin müdahalenin, zamanı ve mekanı değiştirmek olduğu söylenebilir. Romanın hikayesine ve

tezlerine sadık kalarak yapılan bu değişikliği Martin Eden'i yerel olmayan bir karakter olarak gösterme isteği olarak okumak mümkün. Film boyunca Martin Eden ile Elena'nın arasındaki sınıf farkı ve çatışması farklı şekillerde izleyicilere gösteriliyor. Dil, yönetmenin tecrübeli olduğu belgesel tekniğinin baskın kullanımı, zaman ve mekan algısına oynayan geri dönüşlerle ikisi arasındaki çatışmayı olduğu kadar arka planda ilerleyen dönemin çatışma ve tartışmalarını da başarılı bir şekilde yansıtıyor.

Jack London Upton Sinclair'e verdiği bir söyleşide kitaptaki amaçlarından birinin kahramanın kişiliğinde Nietzscheci bireyciliğe saldırmak olduğunu söyler. "Tek bir eleştirmen bile bunu fark etmediğine göre çuvallamış olmalıyım" diye devam eder. Filmin London'un söz ettiği amacı görünür kılmakta daha başarılı olduğunu teslim etmek gerek.

Jack London'la bitirelim: "Martin Eden için neden biraz üzülmemeyim ki? Martin Eden bendim. Fakat Martin Eden bir bireyci idi bense bir sosyalist. İşte bu yüzden ben yaşamaya devam ediyorum ve bu yüzden Martin Eden öldü."